

Vlaams
Parlement

ingediend op **276** (2014-2015) – Nr. 1
3 maart 2015 (2014-2015)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Verenigde Commissies voor Economie, Werk,
Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid
en voor Onderwijs
uitgebracht door Jenne De Potter en Jan Hofkens

over de toelichting
over de conceptnota van de Vlaamse Regering
'Duaal leren – Een volwaardig kwalificerende
leerweg'

Samenstelling van de Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid:

Voorzitter: de heer Axel Ronse.

Vaste leden:

de heren Matthias Diependaele, Andries Gryffroy, Jos Lantmeeters, mevrouw Grete Remen, de heer Axel Ronse, mevrouw Sabine Vermeulen;
de heer Robrecht Bothuyne, de dames Sonja Claes, Martine Fournier, de heer Peter Van Rompuy;
de heer Willem-Frederik Schiltz, mevrouw Emmily Talpe;
mevrouw Yasmine Kherbache, de heer Bart Van Malderen;
de heer Imade Annouri.

Plaatsvervangers:

de heer Jan Hofkens, mevrouw Lieve Maes, de heer Lorin Parys, mevrouw Miranda Van Eetvelde, de heren Paul Van Miert, Peter Wouters;
mevrouw An Christiaens, de heer Jenne De Potter, mevrouw Kathleen Helsen, de heer Koen Van den Heuvel;
de heer Lionel Bajart, mevrouw Martine Taelman;
de heer Rob Beenders, mevrouw Güler Turan;
de heer Wouter Vanbesien.

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen.

Vaste leden:

mevrouw Vera Celis, de heer Koen Daniëls, de dames Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, de heer Kris Van Dijck, mevrouw Miranda Van Eetvelde;
de heren Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, mevrouw Kathleen Helsen;
mevrouw Ann Brusseel, de heer Jo De Ro;
de dames Caroline Gennez, Tine Soens;
mevrouw Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

de heer Peter Persyn, mevrouw Grete Remen, de heren Axel Ronse, Willy Segers, de dames Ann Soete, Manuela Van Werde;
de dames Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;
de dames Ingrid Lieten, Katia Segers;
mevrouw Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

mevrouw Barbara Bonte.

INHOUD

1. Uiteenzetting door de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport.....	4
2. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs	6
Gebruikte afkortingen	9
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	
Bijlage 1: Conceptnota 'Duaal leren – Een volwaardig kwalificerende leerweg'	
Bijlage 2: Begrippenlijst bij de conceptnota	
Bijlage 3: Presentatie Duaal leren	

Op vrijdag 23 januari 2015 stemde de Vlaamse Regering in met de conceptnota 'Duaal leren – Een volwaardig kwalificerende leerweg'. Binnen dit stelsel zouden leerplichtige jongeren de hoofdmoot van de te behalen competenties verwerven binnen een arbeidssituatie. Het impliceert dat arbeidsrijpe leerplichtige jongeren een kwalificatie – zoals het diploma secundair onderwijs – kunnen behalen via werkervaring in bedrijven, waardoor ze meteen ook beter voorbereid zijn op hun intrede op de arbeidsmarkt. Tevens veronderstelt het dat de veelheid van stelsels van leren en werken die op heden bestaan vereenvoudigd zal worden.

Op 2 februari 2015 machtigde het Uitgebreid Bureau van het Vlaams Parlement de Verenigde Commissies voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid en voor Onderwijs deze nota te behandelen. De verenigde commissies beslisten daarop thematisch geordende hoorzittingen te organiseren met de verschillende groepen van stakeholders, te weten: (1) onderzoek en inspectie; (2) de onderwijsactoren; (3) de werkactoren (sectoren en sociale partners); (4) toegeleiders en begeleiders; (5) aanbieders van alternatieve trajecten voor niet-arbeidsrijpe jongeren en (6) de betrokken adviesraden (Vlor en SERV). Tevens werd beslist hierrond een aantal werkbezoeken af te leggen.

De hoorzittingen en werkbezoeken werden op datum van 5 februari 2015 voorafgegaan door een algemene toelichting bij de nota, door de twee ministers die binnen de Vlaamse Regering bevoegd zijn voor deze materie, te weten de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport en mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs. Zij maakten daarbij gebruik van een gezamenlijke PowerPointpresentatie die – evenals de conceptnota en bijhorende begrippenlijst – terug te vinden is op de [dossierpagina](http://www.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Uiteenzetting door de heer Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport

Minister *Philippe Muyters* wil bij de aanvang van zijn uiteenzetting eerst nog even schetsen wat de aanleiding is geweest voor het formuleren van deze conceptnota. Hij wijst er daarbij vooreerst op dat van alle kanten wordt gevraagd om onderwijs en arbeidsmarkt beter op elkaar te laten aansluiten. Daarnaast is het bestaande stelsel van leren en werken ook behept met een aantal ondertussen welbekende (en overigens ook al in een formele nota vastgelegde) knelpunten, zoals daar zijn: de arbeidsdeelname, de kwaliteit van de leercomponent en de aantrekkelijkheid van het systeem voor zowel ondernemingen als jongeren. Een bijkomende reden om nu met deze conceptnota te komen is dat met de zesde staatshervorming ook het stelsel van het industrieel leerlingenwezen is overgeheveld naar de deelstaten. En last but not least liet ook de noodzaak tot vereenvoudiging van de huidige wirwar aan statuten – zeventien in getal – zich steeds meer voelen.

De door de Vlaamse Regering goedgekeurde conceptnota vertrekt van een gezamenlijke passage in de respectieve beleidsnota's Onderwijs en Werk, die behelst dat er gestreefd wordt naar een geïntegreerd duaal stelsel, dat zowel in beleidsmatig als in maatschappelijk opzicht als gelijkwaardig wordt beschouwd aan de andere mogelijke keuzes qua secundair onderwijs. De nota vertrekt dus van een positieve ingesteldheid ten aanzien van het duaal leren.

De minister gaat daarna in op het verschil in definitie tussen duaal leren en werkpleklernen. Niet onbelangrijk in dat opzicht is dat de Vlaamse Regering daarbij dezelfde definities hanteert als de sociale partners binnen de SERV. Binnen werkpleklernen, dat een continuüm vormt van stages tot duaal leren, is dat laatste de meest doorgedreven vorm, waarbij de hoofdmoot van de te verwerven

competenties binnen een arbeidssituatie wordt aangeleerd. Dat laatste is belangrijk: het moet gaan om leeractiviteiten met het verwerven van competenties als doel, waarbij de arbeidssituatie de leeromgeving vormt.

Vervolgens overloopt minister Muyters kort de doelstellingen die met het duaal leren worden beoogd. Uitgangspunt daarbij is dat zowel de jongere, de onderneming als de school er bij moeten winnen. Bij de daarvoor benodigde opwaardering wordt gestreefd naar een onderwijskwalificatie met – indien niet haalbaar – een beroepskwalificatie als waardig alternatief. Tevens moet deze beroepskwalificatie een positieve keuze zijn en moet ze leiden tot een vlotte doorstroming naar de arbeidsmarkt. Binnen dit systeem wordt er daarom onderscheid gemaakt tussen drie soorten van jongeren: arbeidsrijpe jongeren, quasi-arbeidsrijpe jongeren en niet-arbeidsrijpe jongeren. Voor de arbeidsrijpe jongeren moet ervoor gezorgd worden dat de arbeidscomponent volwaardig en vol wordt ingevuld. Voor de quasi-arbeidsrijpe jongeren kunnen er brugprojecten worden voorzien die hen helpen de overgang te maken en ten slotte moet voor degenen die noch arbeidsrijp, noch arbeidsbereid zijn, een volwaardig alternatief worden aangeboden.

De eerste bouwsteen van het systeem van duaal leren wordt gevormd door het duidelijk afbakenen van de verantwoordelijkheden. Om tot een sterk partnerschap tussen Onderwijs en Werk te komen, moet iedereen goed weten welke job, welke taak en welke verantwoordelijkheid elkeen heeft. De minister onderstreept daarbij dat Onderwijs de eindverantwoordelijke blijft voor het hele leertraject van de leerplichtige jongere. Omdat het nu eenmaal over een leertraject van een jongere gaat is dit ook niet meer dan logisch. Het beleidsdomein Werk krijgt echter insgelijks een belangrijke verantwoordelijkheid. Via SYNTRA Vlaanderen wordt het immers regisseur en verantwoordelijke voor de werkcomponent van het leertraject. Die werkcomponent omvat nogal wat aspecten, zoals daar zijn: de erkenning van de leerondernemingen, betrokkenheid bij de inhoud van een standaardtraject, de concretisering en de organisatie van het kwaliteitstoezicht op de werkplek, de kwaliteitsbevordering in de leeronderneming evenals het bevorderen van de participatie aan de evaluatie en attestering van de jongere door leerondernemingen.

Tweede bouwsteen van het systeem is, zoals gezegd, dat het duaal leren moet leiden tot een volledige kwalificatie, of, waar zulks niet haalbaar is, tot een beroepskwalificatie of een deelcertificaat voor op de werkvloer bewezen capaciteiten. Derdens krijgt ook de klassenraad – die een positief advies moet geven – in dit systeem zijn rol te spelen, waardoor tegelijk ook de kennis van de arbeidsmarkt binnen het onderwijsveld wordt versterkt. In functie van zowel de onderneming als de jongeren moet het mogelijk worden om te voorzien in flexibele trajecten, cross-sectoraal en over verschillende bedrijven. Waarbij wel in gedachten gehouden moet worden dat daarbij, in functie van de jongere, steeds sprake moet zijn van een warme overdracht. Een vierde bouwsteen bestaat erin dat men vertrekt vanuit de arbeidsmarktrijpheid van de jongeren. Die bepalen is niet altijd een makkelijke zaak. Hierbij heeft men ervoor geopteerd geen zware screening door te voeren, maar veeleer te vertrekken vanuit de filosofie van een sollicitatieprocedure, waarin de ondernemers ten volle hun rol moeten opnemen. Als een bedrijf een jongere, in het licht van een werkplek-leersituatie, niet ziet zitten, dan moet zulks daar vooral naar voor kunnen komen.

Naast SYNTRA Vlaanderen als draaischijf, speelt ook de VDAB met zijn databanken van competenties die nodig zijn voor het uitoefenen van deze of gene job en van openstaande vacatures een belangrijke rol binnen de werkcomponent van de partnerschappen duaal leren. De minister preciseert dat de regisseursrol van SYNTRA Vlaanderen niet noodzakelijk impliceert dat SYNTRA Vlaanderen alles zelf moet doen, maar er wel voor moet zorgen dat alle acties die

moeten gebeuren ook effectief gebeuren. Daartoe is een Vlaams afsprakenkader nodig over kwaliteit, evenals een sterke rol voor de sectoren en hun opleidingsfondsen. Die zouden dan een hele reeks taken kunnen vervullen, waaronder: de erkenning van de leerondernemingen, het uittekenen van standaardtrajecten, een actieve rol inzake de kwaliteitsbewaking van ondernemingen, de organisatie van een aanspreekpunt van en voor de ondernemingen en de ondersteuning van de ontwikkeling van trajecten.

2. Uiteenzetting door mevrouw Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs

Minister *Hilde Crevits* gaat daarna verder met de toelichting van de nota. De huidige problemen met de 'matching' van vraag en aanbod in een aantal sectoren en op een aantal plaatsen – een veertienhonderdtal jongeren vindt momenteel gewoon geen werkplek – leren dat de versterking van het matchingproces insgelijks een belangrijke bouwsteen van het stelsel van duaal leren vormt. Doelstelling moet daarbij zijn aan alle arbeidsrijpe jongeren in het duaal leren een werkervaringsplaats te garanderen. Binnen die matching blijft het de taak van de onderwijsverstrekker om een geschikte werkplek te vinden voor de leerling, waarvoor er dus moet worden samengewerkt met de regisseur en het partnerschap. Opdat een dergelijke matching succesvol zou kunnen zijn moet voldaan zijn aan een aantal kritische succesfactoren. Naast de stagedatabank die door de VDAB moet worden opgesteld, is een faciliterende schakel nodig, waartoe scholen en ondernemingen zich kunnen richten voor info over respectievelijk opleidingen en ondernemingen. Hieromtrent wordt in de conceptnota nog geen voorafname gedaan, maar er wordt wel al verwezen naar mogelijke regionale of sectorale initiatieven.

Een zevende bouwsteen betreft het borgen van de kwaliteit van de duale trajecten. Minister Crevits wijst er dienaangaande op dat het hier een gezamenlijke verantwoordelijkheid betreft van Onderwijs en Werk, die op Vlaams niveau een gemeenschappelijk referentiekader moeten uitwerken. Op basis daarvan maken de onderwijsverstrekkers en de ondernemingen concrete afspraken over het aanleren van competenties en over de opvolging en evaluatie van het leerproces. De minister benadrukt dat de finale evaluatie van het leertraject door de klassenraad gebeurt, maar dan wel met een sterkere betrokkenheid van de ondernemingen bij de evaluatie van de werkcomponent. Dit kan door de ondernemingen mee op te nemen in de klassenraad of door praktijktests. Dat de ondernemingen ook mee hun zeg willen hebben in de evaluatie is een duidelijke vraag vanuit die hoek en is binnen het vooropgestelde systeem ook niet onlogisch. De kwaliteitsborging van de werkplek gebeurt, zoals gezegd, door het beleidsdomein Werk, maar kan gedelegeerd worden naar sectorale partnerschappen, zoals thans gebeurt bij het industrieel leerlingenwezen. Men evalueert hierbij vooral de resultaten en de voorwaarden, maar niet het hoe.

Nog in verband met de kwaliteit van de duale trajecten, wijst minister Crevits erop dat de leeronderneming een belangrijk kwaliteitslabel vormt. Een erkenning als leeronderneming geeft aan dat een onderneming in staat wordt geacht om een kwalitatief leertraject aan te bieden. Centraal in een dergelijk kwaliteitsvol traject, is de rol van de begeleider op de werkvloer. De erkenning gebeurt door het beleidsdomein Werk in overleg met het beleidsdomein Onderwijs en de betrokken sectoren. Of het label desgevallend ook gebruikt zal kunnen worden voor de erkenning van stagebedrijven staat momenteel nog ter discussie.

Een achtste bouwsteen van het systeem is de evolutie naar een eenduidig statuut, die mee mogelijk wordt gemaakt door de overheveling (naar aanleiding van de zesde staatshervorming) van het industrieel leerlingenwezen. Op heden kunnen jongeren immers tewerkgesteld zijn onder een veelheid aan statuten,

zoals leerovereenkomsten, gewone arbeidsovereenkomsten, individuele beroepsopleiding, vrijwilligerscontracten en dergelijke meer. Doordat elk van deze statuten zijn eigenheid heeft qua verloningssysteem, vakantieregeling enzovoort, hoeft het niet te verbazen dat velen er nauwelijks nog hun weg in vinden. Het eenduidige statuut voor de leerling zal dus een overeenkomst behelzen waarmee een jongere in een bedrijf kan worden tewerkgesteld en waarin alle individuele elementen geregeld worden. Mogelijks komt er een versterking van de intersectorale invulling van een en ander, maar er wordt vooralsnog geen concrete voorzet gegeven omdat de sociale partners en de onderwijspartners hierover eerst nog hun visie moeten kunnen formuleren. Maar de minister wil hoe dan ook komen tot een vereenvoudigd en transparant systeem dat intersectoraal kan gelden. Bij dit alles moet ook rekening worden gehouden met de federale regeling voor het socialezekerheidsstatuut, dat voorziet in 240 uur werk als mogelijke basis voor het nieuwe eenduidige statuut. Het hoeft daarbij geen betoog dat de nagestreefde transparantie ook moet gelden voor de federale welzijns- en arbeidswetgeving.

Wat dan de verdere aanpak van dit dossier betreft, wijst minister Crevits erop dat de voorliggende conceptnota in zekere zin vooruitloopt en mee deel uitmaakt van de hele moderniseringsoperatie van het secundair onderwijs. Zowel leren en werken als buitengewoon onderwijs vormen binnen het secundair onderwijs immers 'belendende percelen' die dus ook per definitie mee gemoderniseerd moeten worden. Over de conceptnota werd ondertussen advies gevraagd aan de Vlaamse Onderwijsraad, aan SYNTRA en aan de SERV. Het Vlaams Parlement, van zijn kant, plant hierover hoorzittingen. Doelstelling is om zo mogelijk nog voor de paasvakantie de definitieve conceptnota en eventueel ook al een bijhorend actieplan aan de Vlaamse Regering voor te leggen. Tegelijk wordt in parallel ook werk gemaakt van een nota Leerrecht, voor jongeren die school- of leermoe en niet-arbeidsrijp zijn. Minister Crevits onderstreept daarbij ook nog eens nadrukkelijk dat het duaal leren moet ontgaan worden van de negatieve connotatie die er momenteel vaak nog omheen hangt.

Voor de implementatie wordt een werkgroep opgericht bestaande uit de onderwijspartners, de sociale partners, de VDAB, SYNTRA Vlaanderen, de regionale SYNTRA's, de twee betrokken departementen en – waar nodig – de sectoren. Doel is in de praktijk zaken uit te proberen en samen verkennende innovatieve trajecten op te starten. Als voorbeelden hiervan noemt de minister de uitwerking van een duaal traject voor een of enkele sectoren en scholen, de uitwerking van trajecten met een sollicitatieprocedure in een school, het samenbrengen van ervaringen van SYNTRA, scholen, sectoren en de VDAB, het inzetten van de stagedatabank voor leerlingen die nu al in leertijd en dbso zitten, het uitwerken van een erkenningslabel op basis van reeds bestaande goede praktijken in leerondernemingen en tot slot het selecteren van de sectoren die het meest geïnteresseerd zijn in de opstart van een innovatief sectoraal partnerschap dat past in de filosofie van de conceptnota.

De invoering van dit alles zal stapsgewijs gebeuren. Er moet bekeken worden welke studierichtingen kunnen worden aangeboden onder het stelsel van het duaal leren, het eenduidige statuut moet op poten worden gezet, er moet grondig worden nagedacht over de financiering van het systeem en het – reeds in voorbereiding zijnde – kwaliteitskader moet afgerond worden. Dit zijn evenzovele cruciale succesfactoren.

Voor wat de financiering betreft verwijst de minister naar de bestaande reguliere onderwijsmiddelen, de middelen voor de leertijd, ESF-middelen, RSZ-kortingen en sectorale middelen. Op basis daarvan wordt gezocht naar een gezamenlijke grondslag voor de toekomstige financiering van het systeem.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Jenne DE POTTER
Jan HOFKENS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

dbso	deeltijds beroepssecundair onderwijs
ESF	Europees Sociaal Fonds
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SYNTRA	Vlaams Agentschap voor Ondernemersvorming
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad